

Overførsel af viden om det elektroniske forskningsbibliotek til et universitet i Ukraine

Af Lone Jensen

Fotos Lars Lund-Thomsen

“In the current phase of social and economic transition in the Ukraine, it is vital that the Ternopil Academy of National Economy (TANE) adapts to the changing needs in the fields of economy and business. The objective of TANE is to maximize international cooperation and exchange and thus maximize the quality of education offered”

Citat fra projektbeskrivelse af TEMPUS Joint European Project 2001

Lone Jensen
Projektkonsulent
Handelshøjskolens Bibliotek i Århus
jen@asb.dk

Siden foråret 2003 har Handelshøjskolens Bibliotek i Århus (HBÅ) været samarbejdspartner i et EU-baseret projekt, som overordnet har til formål at bidrage til den sociale og økonomiske udvikling i Ukraine og konkret har til formål at udvikle bachelor-uddannelsen i økonomi og ledelse på et universitet i det vestlige Ukraine – Ternopil Academy of National Economics (TANE).

TANE er det førende økonomiske universitet i Ukraine, placeret i det vestlige Ukraine i byen Ternopil. Universitetet føres i sin nuværende form tilbage til 1994. Historisk har institutionen udviklet sig fra at være en afdeling af Finance and Economy Faculty of Kyiv Institute of National Economy etableret i Ternopil 1966 til den selvstændige status, som universitet har i dag. Fagudbuddet matcher meget fint disciplinerne på Handelshøjskolen, og følgende fag skal udvikles i projektet:

- Accounting
- Organisation and management
- Marketing
- Financial accounting
- Micro economics
- Macro economics
- Business computing
- Business law
- Business statistics
- Mathematics
- Bookkeeping

Institutionen har ca. 20.000 studerende – heraf ca. 8.000 fuldtidsstuderende på campus og ca. 2.000 fjernstuderende.

Uddannelsen på TANE skal bringes op på niveau med gældende EU standard, og undervisningen skal udvikles til at være mere problem- og caseorienteret, end tilfældet er i dag. Der lægges især vægt på, at undervisningen skal inddrage centrale aspekter som interaktivitet, øvelser og gruppearbejde, således at den studerende udfordres til at arbejde selvstændigt i undervisningsprocessen. Med andre ord skal de studerende i deres uddannelse udvikle kompetencer, som vil være centrale og nødvendige i den omstilling, som det ukrainske samfund står overfor.

TEMPUS – partnerskaber, dialog, lige muligheder

TEMPUS er en række programmer i EU, der har til formål at støtte den sociale og økonomiske omstillingsproces i den vestlige Balkanregion og partnerlandene i Østeuropa og Centralasien. TEMPUS-programmet fokuserer på udviklingen af de højere uddannelsessystemer i disse lande gennem samarbejde med medlemsstaterne. TEMPUS tager sigte på at hjælpe i overgangs- og omstillingsprocesserne gennem en række tiltag med fokus på højere uddannelse. Eksempelvis kan TEMPUS yde bistand i etablering af nye uddannelser eller i reformering af de allerede eksisterende uddannelser. Nøgleord i Tempus-programmet er partnerskaber, dialog og

lige muligheder. Alle overskrifter, som passer særdeles godt på Handelshøjskolens rolle i det aktuelle projekt.

Det program i TEMPUS-regi, som Handelshøjskolen er involveret i, er et 'Fælleseuropæisk projekt', som er defineret som et struktureret projekt, der skal opnå veldefinerede mål over en periode på to eller tre år. Stipendier til disse projekter uddeles primært til grupper af institutioner – universiteter – der samarbejder ('konsortier'). Denne type projekter udgør Tempus-programmets primære aktivitet.

Det Erhvervsøkonomiske Fakultet på Handelshøjskolen samarbejder således med Leeds Business School i projektet, som primært fokuserer på udvikling af undervisningsprogrammer og efteruddannelse af undervisere, men involverer også udvikling af læringsunderstøttende faciliteter. Her kommer biblioteksfunktionen ind i billedet, da den nye undervisningsform i høj grad udfordrer de studerende til selv at indhente viden som grundlag for at opfylde de nye undervisningsmål.

Et delmål i projektet har således overskriften 'Modernisering af biblioteks- og læringsunderstøttende faciliteter'.

Handelshøjskolens Bibliotek er inviteret ind i denne del af projektet og har nu samarbejdet med Ukrainian-Dutch Faculty of Economics and Management og TANE Scientific Library i et halvt år.

Dekan Lyudmyla Havrylyuk-Yensen og overbibliotekar Kazymyr Voznyy fra Ternopil har været i Århus. Overbibliotekar Tove Bang, forskningsbibliotekar Lars Lund-Thomsen og undertegnede kvitterede med et besøg på TANE i slutningen af oktober.

Ukraine – et land på grænsen til Europa

Hvordan er samarbejdet gået, og er det lykkedes at eksportere vores viden om det moderne elektroniske forskningsbibliotek til en institution, som i mange henseender er meget anderledes end den, vi kommer fra?

Projektet har meget langsigtede mål, og det vil først vise sig over tid, hvad effekten og udbyttet af samarbejdet har været. Efter vores besøg på TANE i Ternopil er vi dog optimistiske.

Vi kom til et land, som på mange måder befinder sig på et helt andet udviklingstrin end kendt fra Vesteuropa. Landet står over for store udfordringer både politisk og økonomisk. Ukraine befinder sig geografisk og politisk mellem EU og Rusland, hvor Ukraine netop grænser op til det udvidede EU. Præsidentvalget i år vil blive afgørende for, om Ukraine bliver et vestligt-sindet demokratisk land eller et halv-autoritært land under stor russisk indflydelse. Det er svært at spå om udfaldet af valget, da befolkningen på grund af forskelligheder er meget uenige om den politiske kurs i landet. Den ene fløj er vestligt orienteret og fremføres af nationale ukrainske politikere, mens man på den anden fløj orienterer sig mod Rusland og domineres af ukrainere med russisk baggrund.

TANE Library Portal (www.hba.dk/tanelib) vil være et omdrejningspunkt for bibliotekets moderniseringsproces. Portalen og dens udnyttelse i undervisningssammenhæng vil inspirere biblioteket til at udvikle de nuværende faciliteter i en mere international retning med mere engelsksproget materiale.

Økonomisk bevæger landet sig fra planøkonomi til markedsøkonomi, men under det nuværende styre går reformerne for langsomt.

Når man kommer til landet, springer det umiddelbart i øjnene, at infrastrukturen er dårlig og levestandarden på et niveau, som kan sammenlignes med Danmark umiddelbart efter anden verdenskrig. Det kan ikke undre, at man bliver meget overrasket, når man helt problemfrit kan få kontakt til Danmark via sin mobiltelefon. Det viser sig også, at Internettet fungerer ganske udmærket, dog med en lidt dårligere hastighed end vi er forvænt med herhjemme. Så kontrasterne er store. Netop på den noget komplicerede baggrund synes vi, at vi har opnået nogle resultater i den første del af projektsamarbejdet.

TANE Scientific Library

På biblioteket på TANE har man en bestand på 271.314 trykte bøger (heraf kun ca. 5 % udenlandske) og 426 tidsskrifter, som er registreret i trykte kataloger. Biblioteket er i gang med at opbygge en web-baseret biblioteksdatabase, som faktisk på

flere måder viser sig at være avanceret og bestemt gearet til en fremtidig udvikling mod en bestand af elektroniske ressourcer. Vi sammenligner dette udviklingstrin med danske forskningsbiblioteker i midt 80'erne.

Som omdrejningspunkt for samarbejdet og som platform for at støtte TANE i deres biblioteksudvikling har HBÅ etableret en portal 'TANE library portal' www.hba.dk/tanelib, som gennemstillertil et udvalg af ressourcer fra de største samarbejdspartnere blandt vores leverandører. Udvalget af elektroniske kilder har en enmæssig bredde inden for økonomi og ledelse, der gør, at alle undervisere og studerende knyttet til programmet vil kunne drage nytte af ressourcerne. Vi har forhandlet med leverandører som f.eks. EBSCO, GALE, Ebrary, Bureau van Dijk, Encyclopedia Britannica. Alle leverandører har været meget positive over for projektets ide og har været villige til i samarbejde med HBÅ at spille en rolle som leverandør af netbaseret information til TANE's bibliotek.

Med hensyn til prissætningen har leverandørerne været villige til at levere deres produkter til en fordelagtig pris, således at deres produkter har mulighed for at blive introduceret på institutionen. De har selvfølgelig en stor interesse i at komme ind på et marked, der befolkningsmæssigt er på størrelse med Storbritannien. Efterfølgende er vi blevet gjort opmærksom på fonden eIFL.net – www.eIFL.net, som har til formål at støtte tilgængeligheden af elektroniske vidensressourcer fra biblioteker i lande, som er under udvikling. Fondens hovedfokus er forhandling af konsortieaftaler på tværs af lande. Samtidig understøtter fonden forbedringer af nationale licenser i medlemslandene. Ukraine figurerer som medlemsland, og vi vil inddrage eIFL.net, når vi sammen med TANE skal genforhandle aftalerne i løbet af sommeren.

TANE Library Portal vil være et omdrejningspunkt for bibliotekets moderniseringsproces. Portalen og dens udnyttelse i undervisningssammenhæng vil inspirere biblioteket til at udvikle de nuværende faciliteter i en mere international retning med mere engelsksproget materiale. I pro-

jektet betegner vi vores samarbejde som et eksperiment, der er udtryk for et stort udviklingsmæssigt spring, der forhåbentlig kan bidrage til, at biblioteket på TANE foretager små skridt i den rigtige retning.

Overbibliotekaren er visionær og opmærksom på, at der skal organisatoriske ændringer til at udvikle biblioteksfaciliteterne, så de kan integreres som en uundværlig del af undervisningsmiljøet – både for undervisere og for studerende. Det kræver omstilling at overgå til det hybride bibliotek og en forståelse for flytning af ressourcer fra interne procedurer til mere udadvendte og opsøgende funktioner. Under vores besøg havde vi møde med afdelingsledere og indbudte fra andre biblioteker, hvor vi havde mulighed for at drøfte organisatoriske ændringer i forbindelse med overgang til elektroniske ressourcer. Der er nu initiativer og overvejelser i gang, som skal bane vejen for en videreudvikling af kompetencer blandt de biblioteksansatte, således at biblioteket sættes i stand til at løfte biblioteksfunktionen i et moderniseret undervisningsmiljø.

Videnoverførsel

I oktober besøgte vi som nævnt TANE og især TANE Scientific Library. Besøget

bestod primært af præsentation af TANE Library Portal for biblioteksansatte, undervisere, studerende og selvfølgelig samarbejdspartnere i projektet. Men samtidig holdt vi også møder med ledelsen på TANE og blev interviewet til den lokale presse – både aviser og TV. Besøget var en perfekt lejlighed til at præsentere portalen og visioner og mål for vores samarbejde. Projektet er ikke formuleret således, at HBÅ skal levere biblioteksydelser til TANE. Det er i højere grad et spørgsmål om at bringe viden og erfaringer fra det moderne hybride forskningsbibliotek videre til vores ukrainske kolleger.

Det er vores holdning, at det hybride bibliotek kan være med til at understøtte den forandringsproces, som TANE vil undergå i projektet. Ved at udnytte de muligheder, som det elektroniske bibliotek byder på, kan biblioteket gå ind i denne forandringsproces og være med til at bygge bro mellem det velkendte fysiske bibliotekstilbud, og de muligheder som informationsteknologien giver undervisningsmiljøet.

En vigtig del af det aktuelle projekt er efteruddannelse af undervisere og studentermobilitet. Det betyder, at der løbende kommer undervisere og studerende fra

TANE til Handelshøjskolen. Begge grupper bliver udvalgt med stor omhu for at sikre faglig dygtighed, tilstrækkelige engelskkundskaber og høj motivation. Udvælgelsen foregår i et samarbejde mellem repræsentanter fra både TANE og Handelshøjskolen, og for de heldige er det lidt af et nåleøje at komme igennem. Underviserne er her typisk i seks uger, hvor de samarbejder med en dansk underviser om udvikling af deres undervisningsprogram, og samtidig bliver de inspireret ved at være en del af Handelshøjskolens miljø. Det er en meget intens tid for disse undervisere, hvor de, løst fra deres hverdag i Ukraine, kan hellige sig fordybelse i stoffet og suge indtryk fra den vestlige kultur til sig.

I løbet af underviserens ophold her, gør vi meget ud af at give vores gæster en grundig introduktion til HBÅ og TANE Library Portal allerede i starten af deres besøg. Således kan de udnytte bibliotekets faciliteter i udvikling af deres undervisningsprogrammer, og samtidig bliver de gjort ansvarlige for at videregive viden om TANE Library Portal til kolleger og studerende, når de vender tilbage til deres institution. Både undervisere og udvekslingsstuderende bliver derved en vigtig og uundværlig del af videnforsynin-

gen til TANE. Kommunikationen med både undervisere og studerende er blevet væsentligt forbedret efter vores besøg på TANE. Vi har opnået en langt større forståelse for kulturforskelle og den store omstillingsproces, som disse aktører bliver en del af i projektet.

”Life after TEMPUS”

På nuværende tidspunkt cirka halvvejs i projektperioden er det vigtigt at være opmærksom på bæredygtigheden af de løsninger, som vi understøtter. Det er projektlederen på TANE meget opmærksom på: ”We are aware that there is a life after TEMPUS”. Så der bliver allerede nu tænkt i løsninger og strategier af organisatorisk og økonomisk karakter, der kan understøtte den udvikling, som projektet har sat i gang.

Projektplanen for det næste halve år omfatter fortsat god kommunikation og udveksling af ideer med vores samarbejdspartnere i Ternopil. Projektgruppen er nu mødtes to gange og har set hinandens ”huse”. Der er således opbygget et rigtigt godt fundament for et intensivt samarbejde på trods af de forskellige kulturer, som vi hver især repræsenterer. I næste fase vil vi begynde at bane vejen for, at biblioteket

Møde med overbibliotekar Kazymyr Voznyy og hans afdelingsledere fra TANE Scientific Library samt repræsentanter fra andre universitetsbiblioteker, oktober 2003

på TANE selv indgår licensaftaler med internationale informationsleverandører baseret på målinger af den faktiske benyttelse af TANE Library Portal. Samtidig vil vi bakke op om nye udviklings- og

projekttiltag, der kan være med til at bringe TANE Scientific Library ind i det nye undervisningsmiljø som en aktiv partner.

Fakta fra: www.danskukrainsk.dk

Kort om Ukraine

Areal: 603,7 tusinde km²

Indbyggertal: 48,2 mill. (1.1.02).

Falder for tiden 0,3-0,4 mill. årligt. Mindst 1 million ukrainere arbejder som sæsonarbejdere i Vesteuropa og Rusland.

Statsform: Republik.

Ukraine var en delrepublik i Sovjetunionen, men erklærede sig som suveræn stat 24.8.1991, hvilket blev bekræftet af over 90 % ved en folkeafstemning 1.12.1991. En uge efter blev Sovjetunionen opløst af Ruslands og Ukraines præsident – de lande som havde stiftet unionen tilbage i 1922.

Internationalt samarbejde: Ukraine er medlem af FN, Europarådet, OSCE, SNG (sammenslutningen af tidligere Sovjetunionens republikker). Ukraine arbejder hårdt på at blive medlem af WTO, fordi NATO har sat det som en forudsætning for at kunne blive medlem af NATO. Ukraines hovedproblem i den forbindelse er den lave folkelige tilslutning til et NATO-medlemskab. Hvis NATO kræver en folkeafstemning for at kunne optage Ukraine, må landets regering indtil videre melde hus forbi, med mindre man vil ud i en meget omfattende valgsvindel. Den manglende konsensus i Ukraine om et NATO-medlemskab skyldes dels frygten for Ruslands reaktion, dels den russiske påvirkning gennem medierne og de mange institutioner og fora, som de to lande fortsat begge er medlem af.